

GRUND- OG NÆRHEDSNOTAT TIL FOLKETINGETS EUROPAUDVALG

29. august 2014

Kommissionens meddelelse ”Hen imod en blomstrende datadreven økonomi”, KOM (2014) 442 final

1. Resumé

Kommissionen har den 2. juli 2014 offentliggjort sin meddelelse ’Hen imod en blomstrende datadreven økonomi’, KOM (2014) 442.

Meddelelsen er en opfølgning på Det Europæiske Råds konklusioner fra oktober 2013, som opfordrede EU til at sikre de rette rammebetingelser for et indre marked for big data og cloud computing.

Meddelelsen indeholder forslag der skal bidrage til at skabe en datadreven økonomi i Europa. En datadreven økonomi indebærer, at data er til rådighed og anvendes til at udvikle nye tjenester og produkter samt optimere processer og beslutninger på tværs af lande og sektorer til gavn for vækst og beskæftigelse.

De foreslåede initiativer sigter på dels at skabe et europæisk datafællesskab blandet andet gennem et offentligt-privat partnerskab og dels på at sikre bedre rammebetingelser for en datadreven økonomi.

Meddelelsen har i sig selv ikke lovgivningsmæssige eller økonomiske konsekvenser.

2. Baggrund

Kommissionen offentliggjorde den 2. juli 2014 meddelelsen ’Hen imod en blomstrende datadreven økonomi’ KOM (2014) 442.

Meddelelsen er en opfølgning på Det Europæiske Råds konklusioner fra oktober 2013. Konklusionerne opfordrede til at sikre de rette rammebetingelser for en datadreven økonomi i Europa, hvor data er til rådighed og anvendes til at udvikle tjenester og produkter, som kan optimere processer, beslutninger og forudsigelser på tværs af lande og sektorer. Kommissionen bemærker, at den digitale økonomi i Europa sammenlignet med USA har været langsom til at tage datarevolutionen til sig.

Meddelelsen beskriver kendetegn ved en datadreven økonomi, og Kommissionen fremlægger forslag til en række tiltag, som kan indgå i en handlingsplan for en datadreven økonomi.

3. Formål og indhold

Det primære formål med Kommissionens meddelelse er at igangsætte en debat om, hvordan Europa kan bevæge sig hen imod en datadreven økonomi. Kommissionen vil på baggrund af meddelelsen rådføre sig med Europa-Parlamentet, Det Europæiske Råd, medlemsstaterne og relevante interesserter med henblik på at udarbejde en mere detaljeret handlingsplan for at fremme en datadreven økonomi i Europa.

Meddelelsen er inddelt i tre afsnit; I) Data som omdrejningspunkt for fremtidens vidensøkonomi og videnssamfund II) Egenskaber ved en datadreven økonomi samt III) En handlingsplan for fremtidens datadrevne økonomi.

I. Data som omdrejningspunkt for fremtidens vidensøkonomi og videnssamfund

Meddelelsens første del beskriver, hvad Kommissionen forstår ved en datadreven økonomi.

Med den tiltagende digitalisering skabes og indsamles der stadig mere data. Det gælder både når borgere og virksomheder anvender digitale tjenester og når fysiske produkter forbindes med internettet eksempelvis med installation af smarte el-målere.

Disse store og voksende mængder data betegnes ofte som 'big data', og er en ressource, som kan anvendes til udvikle nye datadrevne produkter og tjenester. En datadreven tjeneste kan anvendes til at optimere processer og beslutninger samt til at foretage mere nøjagtige forudsigelser. Typerne af data er vidt forskellige. I produktionsvirksomheder kan der fx være tale om data fra sensorer i produktion og produkter, som fx kan bruges til at identificere ineffektivitet i arbejdsprocesser. For detailhandelsvirksomheder kan big data være oplysninger om kundernes køb, som kan anvendes til at lave en bedre markedsføring i samspil med fx offentlige data om demografi og socioøkonomiske forhold. Et andet eksempel er Google Flu Trends, hvor Google ved hjælp af data fra søgninger, hurtigt kan forudsige udviklingen af influenzaepidemier.

Med datadreven innovation forstår Kommissionen, at virksomheder og den offentlige sektor anvender data til at udvikle bedre produkter og tjenesteydelser såsom bedre trafikstyring og øget energieffektivitet gennem datadrevne tjenester. Dette kan øge produktiviteten og styrke konkurrenceevnen på tværs af lande og sektorer til gavn for vækst og beskæftigelse.

II. Egenskaber ved en datadreven økonomi

En datadreven økonomi er kendetegnet ved et velfungerende økosystem, hvor forskellige aktører spiller sammen på et digitalt indre marked og skaber nye forretningsmuligheder, mere viden og kapital samt relevant forskning og innovation.

Kommissionen beskriver tre egenskaber ved en datadreven økonomi.

For det første at virksomheder, borgere og det offentlige har adgang til gode, pålidelige datasæt, som kan arbejde sammen, og at der er etableret støttestrukturer, som understøtter datadreven innovation. Det drejer sig om en bred adgang til data uden unødige hindringer på tværs af sektorer, sprog og grænser. Derudover beskriver Kommissionen, at forbrugerne skal have tillid til teknologier og udbydere i en datadreven økonomi. Desuden er der udviklet standardiserede formater for indsamling og behandling af data fra forskellige kilder, hvilket sikrer, at der kan udvikles datadrevne tjenester på baggrund af data fra forskellige systemer (interoperabilitet).

For det andet skal de rette rammebetingelser være på plads. Gode rammebetingelser skal bl.a. gøre det muligt for virksomheder og universiteter at samarbejde om at uddanne tilstrækkeligt med specialister med relevante færdigheder samt om forskning og innovation på tværs af sektorer i regi af offentligt-private-partnerskaber.

For det tredje er en datadreven økonomi kendetegnet ved, at data anvendes indenfor mange sektorer. I en datadreven økonomi er stadigt flere fysiske produkter indlejret med en forbindelse til internettet, hvilket muliggør en bred vifte af nye applikationer og tjenester. Det gælder eksempelvis internet-forbundne fjernsyn, såkaldte smart-tv. Derudover bør offentlige indkøbere (myndigheder) fungere som pilotkunder af nye datatjenesteydelser og kan derved spille en afgørende rolle i fremme af blandt andet cloud computing-tjenester.

III. En handlingsplan for fremtidens datadrevne økonomi

For at Europa kan bevæge sig hen imod en datadreven økonomi, er det ifølge Kommissionen nødvendigt, at EU opbygger et *datafællesskab* blandt andet i form af et offentligt-privat partnerskab og at der etableres de rette rammebetingelser.

Opbygning af datafællesskab

Kommissionen fremsætter en række tiltag til opbygningen af et datafællesskab.

Meddelelsen lægger for det første op til et europæisk offentligt-privat partnerskab om data, som indebærer tilsagn fra Kommissionen og erhvervslivet om forsknings og innovations-aktiviteter. Samtidig kan partnerskabet skabe

incitamentter til udveksling af datasæt, fremme viden-og teknologioverførsler og fungere som et diskussionsforum og netværk for parterne.

For det andet foreslår Kommissionen tiltag omkring digitalt iværksætteri og væksthuse for åbne data. Kommissionen lægger op til, at et væksthuse for åbne data under Horizon 2020-programmet kan hjælpe SMV'er med at realisere potentialerne ved datadreven innovation.

De tre øvrige tiltag til opbygningen af et europæisk datafællesskab omhandler dels kompetenceudvikling, hvor Kommissionen vil organisere et europæisk netværk af kompetencecentre, dels oprettelsen af en markedsovervågningsmekanisme, hvor Kommissionen vil måle udviklingen på det europæiske datamarked og dels prioriteringer af forskning og innovation.

Etablering af gode rammebetingelser

Med henblik på at udvikle de rette rammebetingelser for en datadreven økonomi peger Kommissionen på tre indsatsområder:

1. adgang til data og interoperabilitet
2. etablering af støtteinfrastrukturer til en datadreven økonomi samt
3. afklaring af reguleringsmæssige spørgsmål.

For at virksomhederne får den nødvendige adgang til data og at de forskellige systemer til håndtering af data kan arbejde sammen, er der behov for retningslinjer. Kommissionen peger i den forbindelse på, at der bør udarbejdes retningslinjer for brugen af standardlicenser og datasæt samt for gebyrer for videreanvendelse af data.

Derudover vil Kommissionen forestå frigivelse af EU-institutioners data samt etablering af en såkaldt kvikskranke ("one-stop-shop") for, at virksomhederne i EU får nem adgang til de åbne data. Endvidere lægges der op til forskning og innovation indenfor udvikling af dataværktøjer og cloud computing-tjenester under Horizon 2020-programmet samt en generelt støtte til fastlæggelse af nye åbne standarder.

Kommissionen lægger derudover op til en række initiativer for at sikre den fornødne støtteinfrastruktur til en datadreven økonomi. Det gælder indenfor cloud computing, hvor man som opfølgning på rapporten om 'Trusted Cloud Europe' vil fremsætte en pakke med politiske tiltag i 2015. Desuden vil man støtte adgang til supercomputeranlæg, sikre udbredelse af bredbånd og udvikling af 5G-teknologi til mobilt bredbånd samt iværksætte initiativer omkring "internet of things", som er en betegnelse for den udvikling, at flere og flere fysiske produkter indlejres med en forbindelse til internettet.

Meddelelsen fremhæver i øvrigt fire lovgivningsmæssige spørgsmål, som Kommissionen ønsker at få afklaret:

- For det første vil Kommissionen arbejde for, at forslaget om reformer af reglerne for databeskyttelse i EU vedtages. Hensigten er at sikre en sammenhængende og tillidsskabende ramme for borgernes og virksomheders håndtering af data på internettet. Når lovgivnin-

gen om databeskyttelse er vedtaget, vil Kommissionen samarbejde med medlemsstaterne og interessenter om at sikre vejledning af erhvervslivet om implementeringen af de nye regler.

- For det andet vil Kommissionen undersøge, hvordan man kan styrke virksomheders brug af data herunder relevante ophavsretlige aspekter.
- For det tredje vil Kommissionen undersøge sikkerhedsrisici i forbindelse med big data og foreslå foranstaltninger hertil. Desuden vil Kommissionen støtte forskning og innovation der har til formål at reducere risikoen for brud på datasikkerheden.
- For det fjerde vil Kommissionen undersøge sektormæssige hindringer for et indre marked for cloud computing og big data. Eksempelvis peger Kommissionen på, at krav til geografisk placering af data, begrænser datastrømme på tværs af grænser. Kommissionen vil iværksætte en høring og nedsætte en ekspertgruppe til at vurdere behovet for vejledning til virksomheder omkring ejerskab til data og ansvar ved videregivelse af data.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Ikke relevant.

5. Nærhedsprincippet

Ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Meddelelsen har ikke i sig selv konsekvenser for gældende dansk ret.

7. Lovgivningsmæssige eller statsfinansielle konsekvenser

Meddelelsen har ikke i sig selv lovgivningsmæssige eller statsfinansielle konsekvenser.

8. Samfundsøkonomiske konsekvenser

Meddelelsen har ikke i sig selv samfundsøkonomiske konsekvenser.

9. Administrative konsekvenser for erhvervslivet

Meddelelsen har ikke i sig selv administrative konsekvenser.

10. Høring

Meddelelsen er sendt i høring i EU-specialudvalget for konkurrenceevne, vækst og forbrugerspørgsmål den 4. juli 2014 med frist den 11. august 2011. Der er i den forbindelse modtaget høringssvar fra Dansk Erhverv, Dansk Industri (DI), og Ingeniørforeningen i Danmark.

Dansk Erhverv (DE) ser generelt den digitale økonomi som en afgørende drivkraft for at skabe vækst og arbejdspladser. Her udgør datarevolutionen muligvis den største produktivetsforbedring i årtier. DE sammenligner i den forbindelse det fragmenterede digitale indre marked med det langt mere integrerede marked i USA, som DE anser for én af forklaringerne på, at USA i nyere tid har oplevet større produktivetsfremgang end Europa. Ifølge DE er det som digital virksomhed svært at navigere i de mange forskellige regler i de europæiske lande og derfor ønsker DE en langt højere grad af fællesmarkedstænkning og harmonisering på disse områder.

DE finder, at der er en stående risiko for, at der sker en dæmonisering af data grundet mediehistorier om overvågning, identitetstyveri m.v. DE bemærker hertil, at ligesom øget brug af data skaber nye muligheder, skabes der også nye udfordringer, som kalder på robust regulering, hvor EU bør spille en vigtig rolle. DE finder det vigtigt, at der i den forbindelse ikke sker unødige begrænsninger i brugen af data. Det er vigtigt, at lovbrud og enkeltsager ikke blokerer for en langsigtet indfrielse af datas enorme potentiale.

DE bemærker, at den digitale økonomi skaber helt nye markeder og forretningsmodeller, som stiller nye krav til reguleringen, hvor EU spiller en oplagt og afgørende rolle. Blandt andet er der meget lave omkostninger ved fremstilling og produktion af digitale produkter og disse er af natur globale. Det gør nicheprodukter mere profitable grundet umiddelbar og billig adgang til et globalt marked.

DE finder, at et digitalt indre marked med fælles regler, krav og standarder på højt niveau vil betyde, at europæiske og danske virksomheder får styrket deres globale konkurrenceevne. DE mener, at beskyttelsen af data bør finde sted på et højt totalharmoniseret EU-niveau, med fælles regler der ikke hindrer innovation og iværksætterier samt, at der bør etableres en central EU-enhed til at sikre ensartet håndhævelse på tværs af medlemsstaterne.

DE fremhæver desuden barrierer i form af nationale krav om fysisk tilstedeværelse ved etablering i et andet EU-land og ophavsrettigheder der er opdelt efter landegrænser. DE hilser det reviderede PSI-direktiv om frigivelse af offentlige data velkomment som et væsentligt bidrag mod en liberal, åben og ensartet praksis med at stille data til rådighed for virksomheder, organisationer og borgere.

Dansk Industri (DI) støtter ambitionen om at etablere et indre marked for big data og cloud computing og sætter pris på Kommissionens begejstring

for IKT-industrien, idet DI dog opfordrer til at der sættes mere fokus på behovene for borgere, virksomheder og samfund fremfor de tekniske aspekter.

DI støtter op om, at det offentlige arbejder for, at de data der stilles til rådighed er vederhæftige samt at der sættes fokus på behovet for en større kompetencebase indenfor teknologierhvervet og på at fremme digitalt iværksætteri.

Ingeniørforeningen i Danmark (IDA) støtter Kommissionens forslag om en handlingsplan for en datadreven økonomi i Europa og opfordrer til, at der også udvikles en dansk handlingsplan med fokus på de specifikke behov, barrierer og styrkepositioner som Danmark har. Begge handlingsplaner bør have fokus på at styrke uddannelse og efteruddannelse, at stille ikke-personfølsomme data til rådighed, at privacy by design anvendes til at sikre brug af personfølsomme data uden risici, at loven om persondataskyttelse opdateres samt at europæiske regler ensrettes og harmoniseres.

IDA ønsker en harmonisering af europæisk lovgivning og anbefaler, at den danske regering støtter Kommissionens forslag til modernisering af databeskyttelsesreglerne. IDA mener, at Kommissionens forslag indeholder initiativer, som vil gøre det lettere at anvende big data over landegrænser. Harmoniseringen vil skabe større sikkerhed og klare linjer for brugere og virksomheder såvel som mindre bureaukrati for virksomhederne gennem princippet om en one-stop-shop. En samordning af de europæiske regler og praksis vurderes at kunne spare europæiske virksomheder for 2,3 mia. euro om året, at kunne skabe større tillid til europæiske virksomheder i den globale konkurrence.

IDA anbefaler desuden, at der i en europæisk handleplan sættes fokus på uddannelse og efteruddannelse indenfor IT-kompetencer og IT-sikkerhed. IDA henviser til en analyse foretaget af Erhvervsstyrelsen, som viser, at der er stigende efterspørgsel efter analytikere med stor indsigt i håndtering, strukturering, analyse og visualisering af data, hvilket navnlig gælder matematikere, statistikere, dataloger, ingeniører og økonomer ('Big Data som vækstfaktor i dansk erhvervsliv', 2013).

IDA foreslår ydermere, at der indføres et 'forureneren betaler'-princip ved brud på IT-sikkerhed, hvorved det er den ansvarlige virksomhed, der bærer omkostningerne i forbindelse med eksempelvis identitetstyveri, ligesom der bør indføres en oplysningspligt for virksomheder, der oplever datalæk.

11. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Medlemsstaternes holdninger til meddelelsen kendes ikke.

12. Regeringens foreløbige generelle holdning

Regeringen støtter generelt ambitionen om et digitalt indre marked i Europa, hvor digitale virksomheder let kan markedsføre deres produkter og tje-

nester på tværs af de europæiske lande. Det vil give store muligheder for danske digitale virksomheder i forhold til at eksportere til de øvrige europæiske lande.

Regeringen støtter således også ambitionen om at fjerne barrierer for data-dreven innovation i Europa og om et indre marked for big data og cloud computing.

Regeringen finder, at meddelelsen flugter godt med arbejdet i regeringens IKT-vækstteam. Regeringens opfattelse er, at den digitale udvikling grundlæggende skal være markedsbaseret. For at fremme det digitale indre marked bør der derfor være fokus på at fjerne unødige barrierer, for at digitale virksomheder kan afsætte deres produkter og tjenester på tværs af grænser. Det gælder også barrierer for datadreven innovation.

Regeringen lægger vægt på, at der sikres den fornødne tillid til digitale tjenester, og at der er en solid beskyttelse af forbrugere og borgere på nettet. Dette skal sikres med den rette balance til administrative omkostninger for virksomheder. Samtidig skal der sikres gode muligheder for udviklingen af nye innovative tjenester og produkter baseret på anvendelsen af data, som kan bidrage til vækst og beskæftigelse i Danmark.

Regeringen ser frem til en yderligere afklaring af, hvilke tiltag der mest fordelagtigt kan foretages på europæisk niveau med henblik på at fremme datadreven innovation i Europa.

13. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg.